

AKCIJSKI NAČRT ZA FINANCIRANJE PARKOVNIH LOKALNIH SKUPNOSTI ZA LETO 2021

I. UVOD IN PRAVNA PODLAGA

Akcijski načrt za financiranje parkovnih lokalnih skupnosti v letu 2021 (v nadaljnjem besedilu: akcijski načrt) je enoletni načrt, ki določa podrobnejše cilje, pomembne za uresničevanje namena Triglavskega narodnega parka (v nadaljnjem besedilu: narodni park) in določene v Načrtu upravljanja Triglavskega narodnega parka, projekte parkovnih lokalnih skupnosti, ki so predmet financiranja ter višino finančnih sredstev, ki so namenjena financiranju ali sofinanciranju (v nadaljnjem besedilu: financiranju) parkovnih lokalnih skupnosti.

Pravna podlaga akcijskega načrta je Zakon o Triglavskem narodnem parku (Uradni list RS, št. 52/10, 46/14 - ZON-C, 60/17 in 82/20; v nadaljnjem besedilu: ZTNP-1), Uredba o Načrtu upravljanja Triglavskega narodnega parka (Uradni list RS, št. 34/16; v nadaljnjem besedilu: NU TNP) in Uredba o merilih in kriterijih za spodbujanje in financiranje projektov, investicij ter izvajanje dejavnosti v Triglavskem narodnem parku (Uradni list RS, št. 116/2021, v nadaljnjem besedilu: Uredba).

ZTNP-1 v petem odstavku 50. člena določa, da se za izvajanje sprejetega načrta upravljanja pripravijo akcijski načrti. Vsebina akcijskih načrtov se lahko nanaša na prostorske, vsebinske, finančne ali druge vidike doseganja ciljev načrta upravljanja. Akcijski načrt se mora pripraviti v primerih, ko je to določeno v NU TNP, lahko pa se pripravi tudi v drugih primerih, in sicer glede na izkazane potrebe upravljanja narodnega parka. Akcijski načrt pripravi javni zavod Triglavski narodni park (v nadaljnjem besedilu: JZ TNP) potrdi pa ga ministrstvo. Če se akcijski načrt nanaša na varstvo kulturne dediščine, se pred potrditvijo uskladi z ministrstvom, pristojnim za kulturno dediščino. 49. člen ZTNP-1 določa, da se upravljanje narodnega parka izvaja na podlagi desetletnega NU TNP. NU TNP, sprejet na podlagi ZTNP-1 vključuje vsebine, ki so v ZTNP-1 določene predvsem v 50. členu. Veljavni NU TNP za obdobje 2016–2025 je med drugim določil upravljavske cilje in naloge (sklopi petih upravljaljskih področij: A – ohranjanje narave, B – ohranjanje kulturne dediščine, C – ohranjanje poseljenosti in trajnostni razvoj, D – obiskovanje in doživljanje, E – upravno administrativne naloge), varstvene in razvojne usmeritve in program izvajanja načrta upravljanja in spremljanje njegovega izvajanja.

ZTNP-1 je v 11. členu uredil tudi pravno podlago za podrobnejšo ureditev načina dodeljevanja spodbud in financiranja projektov, investicij ter izvajanja dejavnosti za razvojne usmeritve, določene v prvem odstavku 10. člena ZTNP-1, in sicer:

1. z ekološkim kmetovanjem, razvojem dopolnilnih dejavnosti na kmetijah, s pridelovanjem avtohtonih vrst kulturnih rastlin in z gojenjem avtohtonih pasem domačih živali, izboljšanjem predelave kmetijskih pridelkov in gozdarskih proizvodov;
2. z zagotovitvijo ustrezne komunalne opreme in druge gospodarske javne infrastrukture v narodnem parku in v parkovnih lokalnih skupnostih;
3. s spodbujanjem aktivnosti, ki dodatno prispevajo h krepitvi ekoloških in socialnih funkcij gozda v narodnem parku;
4. s spodbujanjem dejavnosti domače in umetne obrti ter načina gradenj, povezanega s stavbnim izročilom v narodnem parku;
5. s spodbujanjem do narodnega parka prijaznega turizma, tj. ekoturizma;
6. s spodbujanjem proizvodov z označbo porekla ali geografsko označbo ali z razvojem blagovne znamke narodnega parka;
7. s podporo nadstandardnemu razvoju družbenih dejavnosti v narodnem parku in v parkovnih lokalnih skupnostih, predvsem šolstva, zdravstva in socialnega varstva;

8. s podporo nadstandardnemu izvajanju državnih in lokalnih javnih služb v narodnem parku in v parkovnih lokalnih skupnostih;
9. z ohranjanjem in odpiranjem delovnih mest ter s spodbujanjem javno-zasebnega partnerstva;
10. s spodbujanjem uporabe najboljših razpoložljivih tehnik;
11. s spodbujanjem aktivnosti, ki prispevajo k ohranjanju narave;
12. s spodbujanjem aktivnosti, ki prispevajo k celostnemu ohranjanju kulturne dediščine;
13. s spodbujanjem aktivnosti, ki prispevajo k vzdrževanju in ohranjanju za narodni park značilne krajine;
14. s spodbujanjem trajnostne mobilnosti in trajnostne rabe energije;
15. s spodbujanjem aktivnosti, ki prispevajo k ublažitvi posledic podnebnih sprememb;
16. z razvojem parkovne infrastrukture in podporo projektom za predstavljanje in interpretacijo narodnega parka, ozaveščanju in izobraževanju javnosti in prebivalcev narodnega parka;
17. s spodbujanjem obrtnih, kulturnih in okoljsko primernih gospodarskih dejavnosti ter socialnih storitev, ki prispevajo k ohranjanju poseljenosti in preskrbi prebivalcev narodnega parka.

Četrty odstavek 11. člena ZTNP-1 določa, da se za projekte, investicije ter izvajanje dejavnosti, ki jih parkovne lokalne skupnosti izvajajo oziroma zagotavljajo v narodnem parku, in ki se neposredno nanašajo na razvojne usmeritve iz 2., 7., 8., 9. in 17. točke prvega odstavka 10. člena ZTNP-1, iz državnega proračuna dodeli 0,20 % dohodnine, vplačane v predpreteklem letu pred letom, za katero se ji izračuna dohodnina. Nadalje določa ključ za razdelitev deleža dohodnine med parkovne lokalne skupnosti, kot tudi, da ministrstvo, pristojno za finance, ugotovi in sporoči parkovnim lokalnim skupnostim višino sredstev (Priloga 1).

Vlada je na podlagi osmega odstavka 11. člena ZTNP-1, ki je predvidel pravno podlago za določitev podrobnejših meril in kriterijev za določanje višine sredstev za sofinanciranje ter za izvajanje določb petega in šestega odstavka 50. člena ZTNP-1 o akcijskih načrtih, sprejela Uredbo, ki v 2. členu določa, da je podlaga za financiranje projektov akcijski načrt, ki je pripravljen in sprejet v skladu z določbami Uredbe in ZTNP-1. Prav tako je v Uredbi določena vsebina akcijskega načrta, in sicer ta zajema naslednje vsebine:

- podrobnejše cilje, ki so pomembni za uresničevanje namena narodnega parka in so določeni v načrtu upravljanja;
- določitev projektov parkovnih lokalnih skupnosti, ki so predmet financiranja po tej uredbi;
- finančno ovrednotenje akcijskega načrta ter posameznih projektov, vključno z viri njihovega financiranja.

V 3. členu Uredbe je podrobneje opredeljen način priprave akcijskega načrta, in sicer je določeno, da akcijski načrt pripravi JZ TNP, pri njegovi pripravi pa sodelujejo parkovne lokalne skupnosti, ki jih javni zavod pozove, da predložijo predloge projektov za financiranje.

Projekti morajo biti pripravljeni skladno s trenutno veljavno zakonodajo ter v skladu s predpisom, ki ureja pripravo in obravnavo investicijske dokumentacije za vse investicijske projekte in druge ukrepe, ki se financirajo po predpisih, ki urejajo javne finance. Iz predloga projektov za financiranje morajo biti jasno razvidne finančna konstrukcija projekta, višina stroškov in vrednost projekta. Za projekte za financiranje, ki le deloma dosegajo cilje narodnega parka, se v akcijskem načrtu določi višina stroškov, ki se priznajo kot upravičeni stroški pri posameznem projektu.

II. PODROBNEJŠI CILJI, KI SO POMEMBNI ZA URESNIČEVANJE NAMENA NARODNEGA PARKA IN SO DOLOČENI V NU TNP

Cilj je spodbujanje priprave in izvajanja projektov lokalnih skupnosti, ki bodo prispevali k trajnostnemu razvoju, prilagojenemu ciljem narodnega parka, tako da se bo dosegalo cilje varstva narave in okolja v narodnem parku. Financira se projekte parkovnih lokalnih skupnosti, katerih aktivnosti pomenijo izvajanje razvojnih usmeritev iz 2., 7., 8., 9. in 17. točke prvega odstavka 10. člena ZTNP-1 ter imajo podlago v NU TNP ter razvojnih dokumentih parkovnih lokalnih skupnosti in države.

Razvojne usmeritve iz 10. člena ZTNP-1 so določene v 18. poglavju NU TNP:

- Vsebinsko so usmeritve namenjene podpori razvojnim projektom, investicijam in izvajanju dejavnosti v narodnem parku ter temeljijo na primerjalnih prednostnih narodnega parka, ki omogočajo gospodarski, družbeni in kulturni razvoj prebivalcev narodnega parka;
- Usmeritve za dejavnosti se nanašajo na celotno območje narodnega parka, nekatere med njimi pa veljajo tudi za območja parkovnih lokalnih skupnosti izven narodnega parka;
- Prednostno se podpirajo dejavnosti na območju narodnega parka še posebej možnosti nadstandardnega razvoja družbenih dejavnosti ter izvajanje državnih in lokalnih javnih služb v narodnem parku in parkovnih lokalnih skupnostih, ki bodo prispevale k poseljenosti prostora – zagotavljanju delovnih mest, javnemu prevozu ter osnovni preskrbi prebivalstva.

Podrobnejši cilji in naloge, ki se nanašajo na 2., 7., 8., 9. in 17. točko prvega odstavka 10. člena ZTNP-1, so določeni v 14. poglavju NU TNP:

1. Komunalna oprema in druga gospodarska javna infrastruktura:

- Izvajanje investicij komunalne infrastrukture, ki je povezana z območjem narodnega parka npr. oskrba s pitno vodo, odvajanje in čiščenje odpadnih in padavinskih vod,..;
- Zagotavljanje varne cestne infrastrukture za izboljšanje povezljivosti in dostopnosti naselij, naravnih vrednot ter kmetijskih in gozdnih zemljišč na območju narodnega parka (npr. urejanje cestnih povezav iz lokalnih središč v smeri narodnega parka, ...);
- Izboljšanje pokritosti območja z elektronskimi komunikacijami;
- Urejanje sistemov ravnanja z odpadki v narodnem parku, zunaj njega pa v deležu, ki se nanaša na urejanje odpadkov v narodnem parku;
- Ukrepi za umirjanje prometa, urejanje parkirišč ter turistična signalizacija v narodnem parku, zunaj njega pa v deležu, ki omogoča celovito umirjanje prometa v narodnem parku;
- Kolesarske poti v narodnem parku, zunaj njega pa kadar gre za vzpostavljanje celovitega omrežja na katero se navezujejo kolesarske poti znotraj meja narodnega parka in se s tem prispeva k umirjanju prometa v narodnem parku;
- Urejanje vasi na območju parka;

2. Nadstandardni razvoj družbenih dejavnosti:

- podpora izvajanju nujne medicinske pomoči na težko dostopnih terenih ali območju, ki je oddaljeno od najbližje enote nujne medicinske pomoči (npr. vzpostavitev in ureditev infrastrukture dodatnih ter že delujočih lokacij enot nujne medicinske pomoči, helikopterski prevozi, krepitev mreže mobilnih enot, sistem prvih posredovalcev, širitev mreže javno dostopnih avtomatskih zunanjih defibrilatorjev, krepitev dežurnih mest/sluzb v času povečanega obiska), priznavanje nadurnega dela v programu, kjer gre za deficitarne poklice (zdravniki).....;
- nadgradnja programov in financiranje učiteljev v šolah in vrtcih, financiranje šolskih prevozov iz odmaknjenih vasi do lokacij izobraževalnih ustanov, financiranje spremljevalcev otrok s posebnimi potrebami,..;

- izvajanje službe socialnega skrbstva na domu npr. nega na domu za starejše občane, preventivni programi zdravja, nadstandardno izvajanje aktivnosti varstvo-delavnih centrov in domov upokojencev.....

3. Nadstandardno izvajanje državnih in lokalnih javnih služb

Stroški v povezavi z nadstandardnim izvajanjem državnih in lokalnih javnih služb zlasti aktivnosti za zagotavljanje dostopa do javnih storitev prebivalcem narodnega parka (npr, krepitev delovanja gorske reševalne službe, enot civilne zaščite ter prostovoljnih gasilskih društev,...)

4. Ohranjanje in odpiranje delovnih mest

Stroški v povezavi z aktivnostmi za ustvarjanje zelenih delovnih mest, vključevanje mladih v inovacijsko-podjetniška partnerstva, aktivnosti podpore aktivnih oblik zaposlovanja, projekti podpore razvoju znaka kakovosti narodnega parka in trajnostne rabe naravnih virov,...

5. Spodbujanje obrtne, kulturne in gospodarske dejavnosti

Stroški v povezavi s spodbujanjem okoljsko primerne obrtne, kulturne in gospodarske dejavnosti ter socialnih storitev, ki prispevajo k ohranjanju poseljenosti in preskrbi prebivalcev narodnega parka npr. aktivnosti za urejanje stanovanjskega vprašanja mladih in mladih družin, oživitvev in izboljšanje kulturnega življenja, povečanje socialne vključenosti. Okoljsko primerne tradicionalne gospodarske dejavnosti, ki imajo tudi vpliv na ohranjanje ugodnega stanja narave.

III. DOLOČITEV IN FINANČNO OVREDNOTENJE PROJEKTOV PARKOVNIH LOKALNIH SKUPNOSTI, KI SO PREDMET FINANCIRANJA

Projekti morajo zasledovati usmeritve in prispevati k doseganju ciljev narodnega parka NU TNP, ki so opredeljeni v predhodnem poglavju. Prednostno se financirajo projekti, pri katerih so vsi upravičeni stroški, ki se neposredno nanašajo na izvajanje razvojnih usmeritev, nastali znotraj meja narodnega parka. Med projekte, ki se neposredno nanašajo na izvajanje razvojnih usmeritev, se štejejo tudi projekti ali njihovi deli, pri katerih so upravičeni stroški nastali zunaj območja narodnega parka, če so ti namenjeni doseganju ciljev narodnega parka in jih v narodnem parku ni mogoče doseči ter so hkrati skladni z vsebinami, določenimi v NU TNP.

Parkovne lokalne skupnosti so na podlagi poziva JZ TNP pripravile predlog projektov, ki se bodo izvajali v letu 2021.

Javni zavod je na podlagi Uredbe in podrobnejših ciljev, ki so pomembni za uresničevanje namena narodnega parka in so določeni v NU TNP (II. poglavje tega akcijskega načrta) ter finančnega okvirja, ki je za leto 2021 v višini 5.183.048 EUR (Priloga 1) določil projekte in višino njihovega financiranja, kot je razvidno iz priloge akcijskega načrta.

Priloga 1: Pripadajoča sredstva parkovnim lokalnim skupnostim (11. člen ZTNP-1) za leto 2021

Priloga 2: Določitev projektov parkovnih lokalnih skupnosti ter deležev financiranja za leto 2021